Grigore Constantinescu

Comuna

STOENEŞTI

PITEŞTI MMXV

STOENEŞTI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 7 sate: **Stoeneşti**; Bădeni; Coteneşti; Lunca Gârtii; Piatra; Slobozia; Valea Bădenilor.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 85 km.
SUPRAFAŢĂ: 109,2 km^2.
POPULAŢIE: 4.379 locuitori [2.171 M + 2.208 F] (2011).
Comună înfrăţită cu localitatea Tarsia [Italia].

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Bădeni – 1560 [7068] iunie 16 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. III , doc. 150)• **Coteneşti** – 1578 [7086] februarie 6 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. IV, doc. 312)• *__Jupâneni__ – 1571 [7080] octombrie 11 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. IV, doc. 52)• *__Lucăceşti__ – 1578 [7086] februarie 6 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. IV, doc. 312)• **Stoeneşti** – 1568 [7076] august 23 (DRH, B, ŢR, vol. VI, doc. 97).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Bădeni.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Petru cel Tânăr la 16 iunie 1560, prin care se confirmă lui Vitan și Neagoe proprietatea asupra unei „ocine în Bădeni, locul de la stână în Valea Lăstunilor și arătura de două zile de la Glod".

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual este atestată prin Așezarea și necropola Hallstatt, cultura Ferigile-Bârsești – situată la intrarea în satul Stoenești, în Valea Miriuței, la circa 700 m de șoseaua Câmpulung-Târgoviște.

TOPONIMIE:

- **Bădeni** – toponim asociativ format pe baza eponimului *Badea* + sufixul *–eni*, indicând apartenenţa familială a locuitorilor care au întemeiat aşezarea. În componenţa satului actual, a fost înglobat satul Bădeni-Pământeni.
- **Coteneşti** – toponim format pe baza eponimului *Cotea* (atestat în tradiţia orală locală) + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Lunca Gârtii** – toponim topografic format pe baza apelativului *luncă* + determinativul *Gârtea*, indicând pe deţinătorul iniţial al terenului pe care s-a constituit aşezarea.
- **Piatra** – toponim topografic evocând natura terenului *pietros* pe care s-a constituit aşezarea.
- **Slobozia** – toponim social format pe baza apelativului *slobozie* ≈ „sat de colonişti (băştinaşi sau străini) care aveau pe o perioadă oarecare de timp scutire de bir sau de prestaţii"; format din *slobod* + sufixul *–ie*. Documentele medievale atestă o masivă imigrare a unor transilvăneni în actuala arie a localităţii, devenită „loc de refugiu, dar şi de slobozie".
- **Stoeneşti** – toponim format pe baza apelativului *Stoian* – atestat frecvent ca antroponimic în zonă + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Valea Bădenilor** – toponim topografic compus din apelativul *vale* ≈ „teren în pantă coborâtoare" + determinativul *Bădeni* – locuitori din aşezarea învecinată, deţinători ai loturilor de pământ în aria geografică a satului. Tradiţia orală asociază denumirea

localităţilor: *Bădeni*, *Coteneşti* şi *Stoeneşti* cu numele unor căpitani ai legendarului Negru Vodă: *Badea, Cotea* şi *Stoia* <sic !>.

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară tradiţională caracteristică zonei Muscel. Construcţiile de locuit edificate în secolul al XIX-lea se caracterizează prin existenţa unui plan format din: tindă, celar, odaia de locuit şi odaia bună sau curată. Materialele utilizate în edificarea locuinţelor erau: lemnul, cărămida şi piatra de râu. Casele vechi înălţate pe temelie de piatră aveau pereţii construiţi din bârne de stejar sau de brad dispuse în cununi orizontale suprapuse, încheiate, la capete, „stâneşte" şi fixate, pe lungimea acestora, în cuie de lemn. Peste bârne, se aplica, în interior, uneori, şi în exterior, un strat de lut alb. Şarpanta formată din căpriori şi laţi fixaţi în cuie de lemn era acoperită cu şindrilă de brad. Organizarea interioarelor tradiţionale presupunea amenajarea vetrei focului şi a cuptorului construit din cărămidă. În odaie, erau montate: culmea (o prăjină lungă fixată în pereţi, pe care se păstrau textilele de casă) şi policioara (o scândură de lemn) unde se puneau obiecte mici. Din mobilierul tradiţional, în afara paturilor şi a meselor joase şi rotunde, se aflau: tronul pentru mălai, colţarul pentru blidele de lemn. Pe pereţi, se etalau părietare sau zăvestre şi, deasupra lor, ştergare şi străchini de lut. Pe o talpă lată din lemn de brad, care înlocuia scaunele, se aşterneau ţoale.

Organizarea interioarelor tradiţionale presupunea amenajarea vetrei focului şi a cuptorului construit din cărămidă. În odaie, erau montate: culmea (o prăjină lungă montată în pereţi, pe care se păstrau textilele de casă) şi policioara (o scândură de lemn pe care se puneau obiecte mici. Din mobilierul tradiţional, în afara paturilor şi a meselor joase şi rotunde, se aflau: tronul pentru mălai, colţarul pentru blidele de lemn. Pe pereţi, se etalau părietare sau zăvestre şi, deasupra lor, ştergare şi străchini de lut. Pe o talpă lată din lemn de brad, care înlocuia scaunele, se aşterneau ţoale.

Industria casnică textilă (tors, ţesut în război: procoviţe, scoarţe, plocade, fote, bete) antrena majoritatea ţărăncilor, produsele fiind desfăcute în târgurile din Muscel şi Dâmboviţa.

Portul popular tradiţional se integrează ariei portului popular muscelean din zona montană.

În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, creatoarele: Sofia Anculescu, Ana Ghinete, Sofia Ghinete din localitate care au obţinut premii ori menţiuni pentru confecţionarea costumelor populare şi a ţesăturilor de interior.

Arta tradiţională a ţesutului şi cusutului a fost continuată de creatoare de prestigiu din localitate: Sofia Anculescu, Maria Chingaru, Viorica Enaru, Steliana Gagea, Adriana Lăzăroiu, Georgeta Lăzăroiu, Elena Muscalu, Petruţa Pantilie, Georgeta Panţuroiu, Iuliana Toboşaru. În arta crestăturii şi sculpturii în lemn, se remarcă: Cătălin-Ionuţ Andreiu, Ion Andreiu şi Zizica Mihai. Lucrătura în piele constituie o îndeletnicire artistică pentru meşterii: Romu Guiman, Pavel Lăzăroiu, Nicolae Solomon şi Gheorghe Stoicuţ.

Inspirându-se din folclorul literar muscelean, cunoscutul poet popular Dumitru Enescu, originar din Coteneşti, a publicat, sub egida Centrului creaţiei populare Argeş, interesantele plachete de versuri: «Doruri spuse pe hârtie» şi «Primăvara mea cu dor».

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Ciobănaşul, Mânioasa, Ungurească.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

TABĂRA LUI MIHAI VITEAZUL –[▲]– [1595] situată în punctul „Mălăişte", un platou la circa 1 km est de satul Bădeni.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Bădeni Pământeni –[▲]– [1837-1841]~ctitorită de preot Dimitrie Stoiculescu, Stanciu Băcioiu şi enoriaşi •intervenţii: consolidare [1874-1876]; refacerea acoperişului [1937] •pictură murală: Gh. Arsulescu [1885]; refăcută integral de Ion Fleşaru [1931], restaurată [1957].

✚Biserica «Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil» Coteneşti –[▲]– construită, în anul 1781, cu cheltuiala jupanului Ion Cotenescu, vătăful Plaiului Dâmboviţa, împreună cu fiii săi, Nicolae şi Gheorghe. În 1920, a fost adăugat pridvorul. Biserica are plan trilobat, cu

abside poligonale în exterior şi semicirculare în interior; pridvor închis. Turlă octogonală „răsucită" deasupra naosului; turlă-clopotniţă peste pronaos. Decoraţia exterioară formată dintr-un brâu alcătuit din trei toruri paralele; cornişă şi arcade zimţate la turlă. Pictura murală originară acoperită, în 1883, de o pictură în stil neobizantin realizată de Petre Cazan; restaurată în 1955. În tabloul votiv, reprezentare realistă a familiei comanditarilor şi a bisericii.

Morminte ale ctitorilor, în pronaos. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Evanghelie [1682], Apostol [1683], Mărgăritarul lui Zlataust [1738], Penticostarion [1743], Octoih [1766], Triod [1798] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX de zugravul Gheorghe Arsulescu; clopotul bisericii, datat 1781, este inscripţionat cu numele donatorilor: Ion vătaf şi fiii săi, Nicolae şi Gheorghe.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului»+«Sf. Nicolae» Slobozia (Bădeni-Ungureni) –[▲]–ctitorită, în 1831, „cu osârdia şi cheltuiala" bivel treti logofătului Nicolae Ştefănescu, devenit administrator al moşiei deţinute, în localitate, de Mănăstirea „Negru Vodă" din Câmpulung-Muscel, al cărei stareţ era Filaret Beldiman, moldovean de origine. Restaurată în 1872, concomitent cu adăugarea pridvorului, supraînălţarea pereţilor şi refacerea picturii murale. Deteriorată în urma exploziei unui obuz, în octombrie 1916; profanată de armata germană de ocupaţie „care a introdus cai înlăuntru, arzând întreg mobilierul cum şi crucile de lemn de la mormintele aflate în cimitir". Biserica a fost reparată în 1917 şi consolidată în perioada anilor 1935-1938.

Plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată în exterior şi semicirculară în interior; pridvor închis cu arcade trilobate sprijinite pe coloane monolit amplu ornamentate la capitel şi soclu.

Pictura în interior şi, parţial, în exterior executată în tempera în 1938; fragmente din fresca originară se conservă în altar. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Octoih [1714], Mineie [1852] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX.

✚Biserica «Sf. Nicolae» Piatra Stoeneşti [1907-1916]~ctitorită de enoriaşi ai parohiei •intervenţii: adăugarea pridvorului [1938] •pictură murală: Ion Dogărescu [1918]; retuşată.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» + «Înălţarea Domnului» + Duminica Tuturor Sfinţilor» + «Sf. Împăraţi Constantin şi Elena» + «Sf. Ioan Botezătorul» Stoeneşti construită, de obştea satului, în anul 1893; rectitorită [1929-1939] de preot Gheorghe Cotenescu, Ion Răuţoiu ş. a., conform planului arh. Dimitrie Ionescu-Berechet; antreprenor: fraţii De Nicollo •intervenţii: consolidare [1969] •pictură murală: Octav Angheluţă, Ion Fleşaru, Gheorghe Vânătoru, Vasile Blendea [1940].

✚Biserica veche Stoeneşti –[▲]– ctitorită, în perioada anilor 1809-1819, de căpitanul Ioniţă Ghimiloiu, administrator al moşiei deţinute, în localitate, de Mănăstirea „Negru Vodă" din Câmpulung-Muscel; călugărit sub numele de Ioanichie, dăruieşte moşia Stoeneşti Mănăstirii Argeşului. De plan dreptunghiular, biserica are un pridvor adăugat în 1895, peste care se înalţă clopotniţa de lemn. Din pictura murală originară, se conservă deasupra accesului în biserică, chipul Arhanghelului Mihail. Starea de conservare a construcţiei este deplorabilă; de aceea, se impun măsuri imediate pentru salvarea acestui important monument religios.

✝Cruci de piatră: **Bădeni**: 1726-1727 [7235] –[▲]–, 1791 –[▲]–, 1844 septembrie –[▲]– lângă Biserica Bădeni-Pământeni; ■~**Stoeneşti**: 1593-1601 –[▲]– vizavi de primărie; 1621-1622 [7130] –[▲]– la troiţa Pietrăreanu; ¼ XIX –[▲]– lângă podul Bădenilor.

✝Monumente eroi: **Stoeneşti** [1877; 1916]; (1935) – lângă Primăria comunei Stoeneşti.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 282 locuitori ai comunei Stoenești, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță

fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [3], Primul război mondial [164], Al doilea război mondial [115].

Momente de istorie locală

În aria localității, Mihai Viteazul, domnul Țării Românești [1593-1601] a organizat o tabără militară pentru refacerea oastei sale, în urma bătăliei victorioase din 13 august 1595, de la Călugăreni pe râul Neajlov obținute împotriva oștirii otomane conduse de Sinan-pașa.

CRUCEA LUI MIHAI VITEAZUL ■ După strălucita victorie obţinută de Mihai Viteazul în bătălia de la Călugăreni, din 13/23 august 1595, asupra oştirii otomane conduse de marele vizir Sinan-paşa, în cursul căreia au fost ucişi paşii: Hasan de Timişoara, Khidr şi Mustafa de Bosnia şi a fost capturat marele steag verde al otomanilor, Mihai Viteazul, determinat de superioritatea numerică a duşmanilor, a fost silit să se retragă la Stoeneşti, în aşteptarea unui ajutor militar extern. In amintirea acestui eveniment, s-a înălţat, în perioada interbelică, o **cruce de lemn** pe o stâncă din Colţul Albinei la o altitudine de 1125 m, în apropierea taberei unde a poposit oastea voievodului român; întrucât crucea s-a deteriorat, primarul comunei Stoeneşti, Ion Marin, împreună cu Fundaţia „Sf. apostol Andrei", s-a preocupat de edificarea unei imense cruci metalice, înaltă de aproximativ 15 m şi având o greutate de circa 2 tone. Montarea impresionantului monument a fost efectuată la 11 mai 2010, de către salvamontişti de la Inspectoratul pentru situaţii de urgenţă, în colaborare cu Unitatea specială de aviaţie Bucureşti, care a asigurat un elicopter pentru transportarea şi asamblarea structurii metalice a crucii.

IN MEMORIAM

✪ **COTENESCU GHEORGHE** [1886-1965] – preot, profesor, compozitor. Profesor de muzică la seminariile teologice: Câmpulung-Muscel, Curtea de Argeş [1912-1940], Cernica [1940]. Secretar de redacţie al revistei „Cultura"; membru al Societăţii cântăreţilor bisericeşti din România [1911]. Preot şi ctitor al Bisericii Stoeneşti. Amplă activitate culturală; recitaluri la Ateneul Român din Bucureşti şi în alte localităţi din ţară [1916-1918]. Conferenţiar la Universitatea populară „Nicolae Iorga" din Vălenii de Munte [1931-1943]. Participant la Rezistenţa armată anticomunistă de pe versanţii sudici ai Munţilor Făgăraş; deţinut politic [1949-1950]

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 438-439.

Viorel Petre Ghinete– *Monografia comunei Stoeneşti*, 2007, 306 pag.; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

Piatra
725
27
Slobozia
27
Valea
Bădenilor
72A
25
Stoeneşti
72A
Bădeni
Coteneşti

Valea Mare
Pravăț
11
6
Lunca Girtii
1361
2
Priséaca
72A
Piatra
Slobozia
4
6
2
Valea Bădenilor
4
2
1251
IV
Stoenești
Vîrfu Fetei
2
894
Cireșu
72A
Bădeni
733
2
Aluniș
Cotenești
29
6
7

PRIMĂRIA COMUNEI STOENEŞTI.

MONUMENTUL EROILOR.

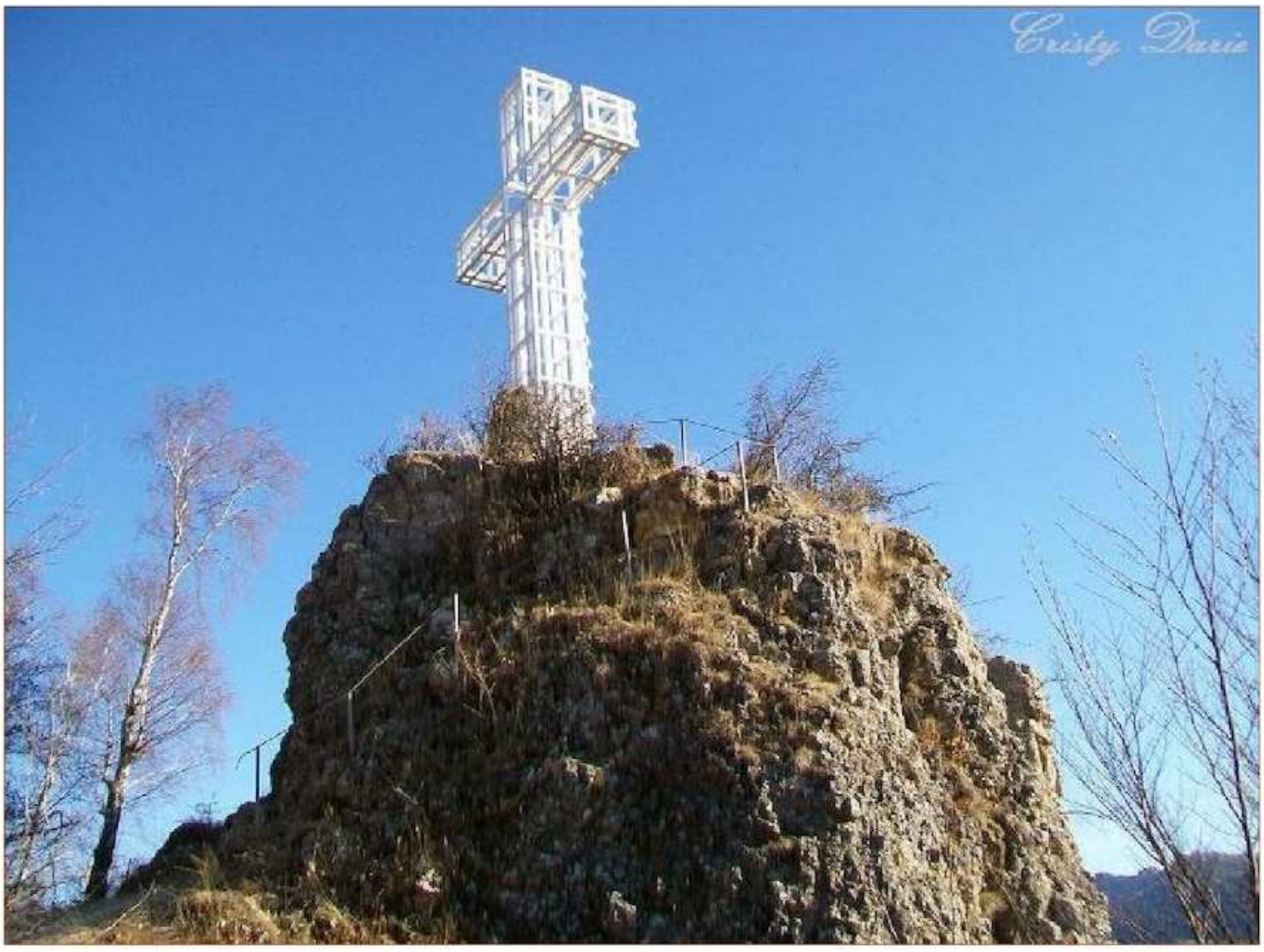

CRUCEA LUI MIHAI VITEAZUL.

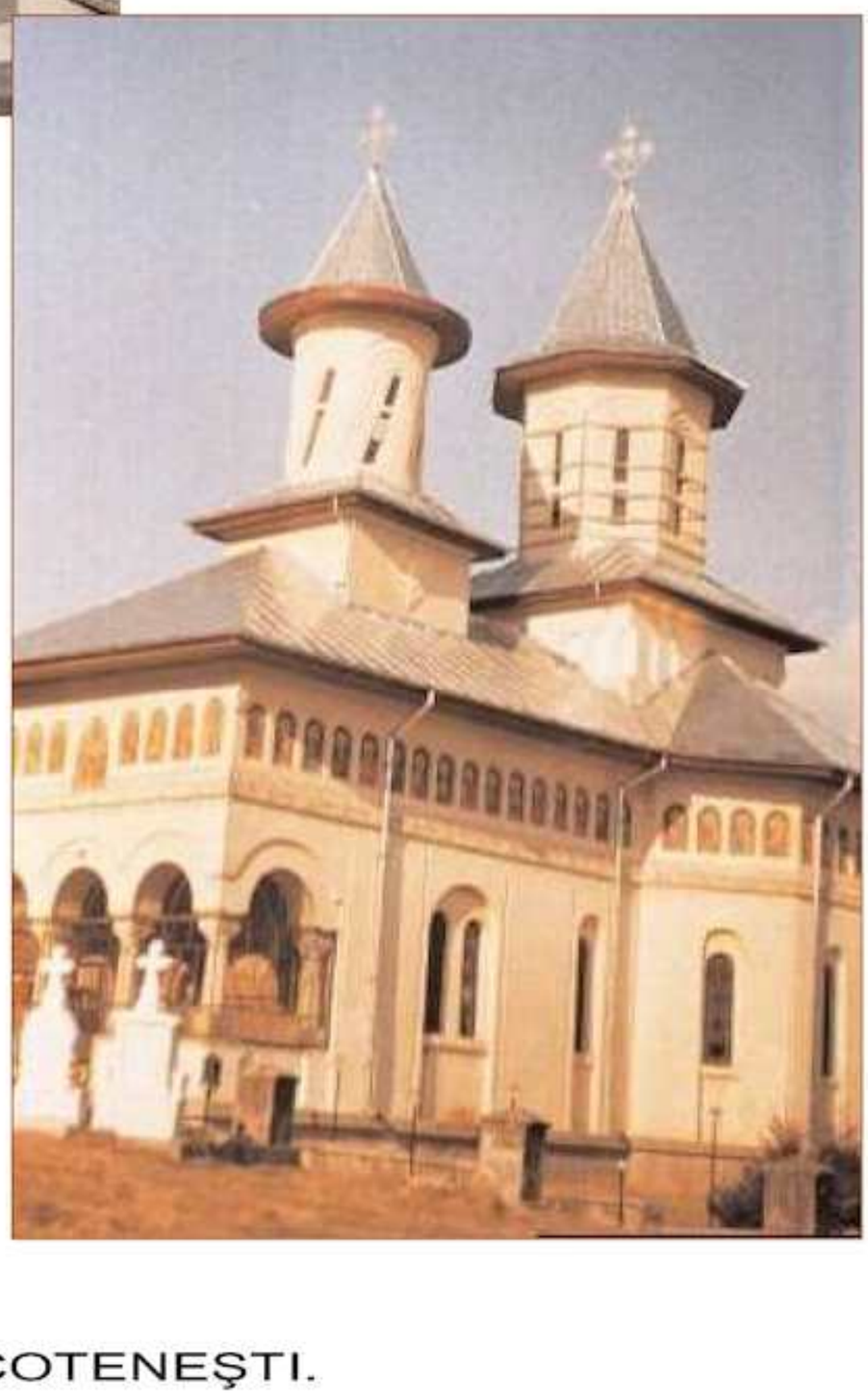

BISERICILE DIN COTENEŞTI.

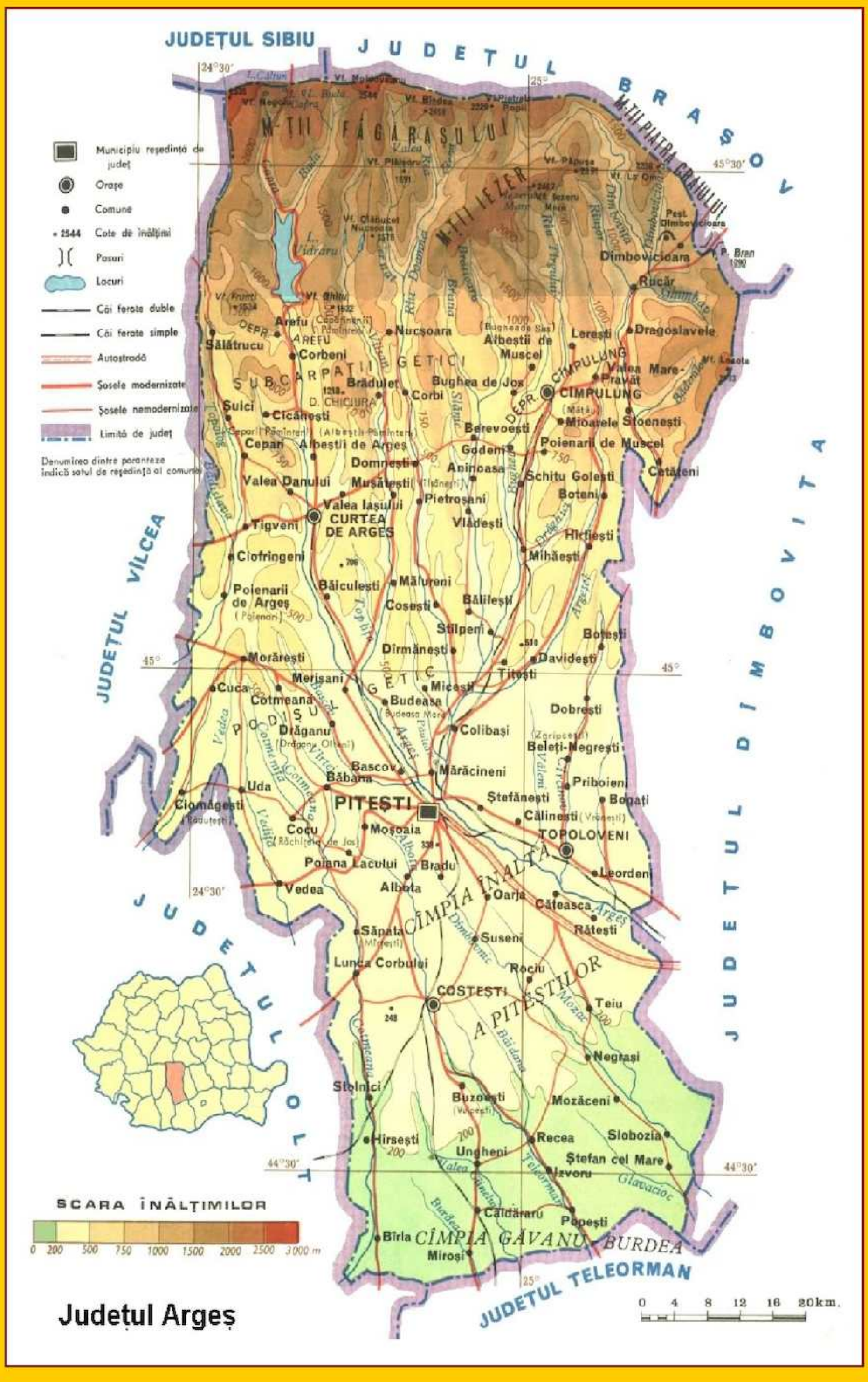

Județul Argeș